

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету міжнародних відносин і права

Юрій МУДРИК

29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія держави і права зарубіжних країн

Галузь знань – D8 Право

Спеціальність – D8 Право

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Право

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, Шифр дисципліни – ОФП.02

Мова навчання – українська

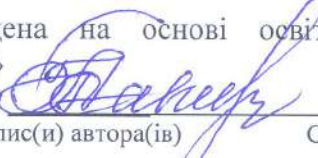
Статус дисципліни – обов'язкова (фахової підготовки)

Факультет – міжнародних відносин і права

Кафедра – права

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин							Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття									Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, в т.ч. ІРС					
Д	1	1	4	120	50	16			34	70			+		

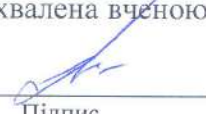
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Право» за спеціальністю D8 «Право»

Робоча програма складена  ст. викладачем Інною МАРТИНЮК
Підпис(и) автора(ів) Ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри права
Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Зав. кафедри  Микола ВАВРИНЧУК
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету  Юрій МУДРИК
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Хмельницький 2025

2. ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Гарант ОП	міжнародних відносин і права		Ольга ОХМАН

3 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Історія держави і права зарубіжних країн» є однією із фахових дисциплін і займає важливе місце у підготовці фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 «Право». Дисципліна вивчає організацію й діяльність національно-правових систем, які розглядаються як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Пререквізити: – вихідна навчальна дисципліна

Постреквізити: – Теорія держави і права, Теорія держави і права (курсова робота), Міжнародне публічне право і права людини, Міжнародне приватне право, Право ЄС.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **компетентності:** Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності (ІК). Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1). Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 5). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК 12). Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 13). Цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК 14). Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві (ФК 1). Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему (ФК 2). Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права (ФК 5).

- **програмні результати навчання:** Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини (ПРН 2). Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН 3). Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (ПРН 6). Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності (ПРН 14).

Мета дисципліни. Формування професійних якостей на рівні знань історії держави та права зарубіжних країн, вміння самостійно аналізувати основні віхи та тенденції їх розвитку, робити самостійні висновки.

Предмет дисципліни.. Загальні та специфічні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права в певних країнах світу в історичних умовах і в хронологічній послідовності.

Завдання дисципліни. Розкриття і засвоєння студентами: вивчення поняття, предмета та основних етапів історії держави і права зарубіжних країн. - загальна підготовка студентів у питаннях держави і права, вироблення в них особливого юридичного мислення, необхідного для засвоєння та застосування права; створення необхідних передумов для найкращого засвоєння таких дисциплін, як теорія держави і права, історія політичних вчень, державне та міжнародне право, а також інших юридичних дисциплін, включаючи цивільне, кримінальне право і процес; сприяння формуванню наукового підходу до процесів, які відбуваються в іншій країні і в усьому світі; розвиток вміння вірно і гуманно оцінювати поведінку людей, які за своїм волевиявленням або випадково стали об'єктом чи суб'єктом державної правової діяльності.

Результати навчання. Здобувач, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **уміти** використовувати цивільно-правовий аналіз у практичній діяльності, орієнтуватись у світоглядних, онтологічних, антропологічних, аксіологічних тощо підставах походження, сутності й цивілізаційного призначення права, на основі правових знань прогнозувати розвиток суспільно-політичних змін, правосвідомості та правового життя в Україні й світі; **набути** здатність і готовність розв'язувати комплексні завдання і проблеми у галузі правоохоронної діяльності, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку під час практичної роботи, або в процесі навчання, що передбачають застосування теорій та методів правозастосовної діяльності, системного аналізу та планування операцій, прогнозування, оптимізації та прийняття рішень і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог; **застосувати** принципи і настанови договірного права до аналізу та розв'язання конкретних юридичних проблем.

4 СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва розділу (теми)	Кількість годин відведених на:		
	Лекції	Семінарські заняття	СРС
Тема 1. Предмет, методи, періодизація та джерела історії держави і права зарубіжних країн.	1	1	2
Тема 2. Рабовласницькі держави та право Стародавнього Сходу.	1	1	2
Тема 3. Держава та право країн античної Греції: Афіни і Спарта.	1	1	6
Тема 4. Держава і право Стародавнього Риму.	1	1	6
Тема 5. Ранньофеодальна держава і право.	1	2	6
Тема 6. Станово-представницька монархія в країнах Західної Європи.	1	2	6
Тема 7. Абсолютна монархія в країнах Західної Європи	1	2	6
Тема 8. Держава і право буржуазної Англії.	1	4	6
Тема 9. Держава і право США (18-19 ст.)	1	4	6
Тема 10. Держава і право Франції 18-19 ст.	1	4	6
Тема 11. Держава і право Німеччини у 19 ст. політичний розвиток Німеччини у першій половині 20 ст.. Об'єднання Німеччини. Конституція Німецької імперії 1871р.	2	4	6
Тема 12. Державно-правовий розвиток країн Західної Європи, США та Японії у першій половині 20 ст. Основні зміни державного устрою. Встановлення фашистської диктатури в Німеччині	2	4	6
Тема 13. Державно-правовий розвиток держав Західної Європи та Японії після Другої світової війни. Державно-правовий розвиток Німеччини. Потсдамська конференція. Федеративна республіка Німеччина. Німецька демократична республіка. Конституційний розвиток Японії.	2	4	6
Разом	16	34	70

5 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1 Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Предмет, методи, періодизація та джерела історії держави і права зарубіжних країн. Завдання історії держави і права зарубіжних країн, мета її вивчення, значення як науки, взаємозв'язок з іншими юридичними науками та навчальними дисциплінами. Періодизація історії держави і права зарубіжних країн. Джерела та література. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7].	1
2	Рабовласницькі держави та право Стародавнього Сходу. Державний устрій. Царська влада, органи управління. Суд.. Джерела права. Закони царя Хаммурапі. Причини їх появи, та система. Характеристика основних галузей та інститутів вавилонського права. Літ.: [1]; [3]; [4].	1
3	Держава право країн античної Греції: Афіни і та Спарта. Зародження державності. Реформи Тезея. Реформи Солона (594 р. до н. е.), їх значення. Дальший розвиток Афінської державності. Реформи Клісфена (509 р. до н. е.), їх зміст і оцінка. Греко-перські війни. Реформи Ефіальта і Перікла. Правове становище населення (громадяни, метеки, раби). Державний устрій. Причини та особливості занепаду Афінської держави. Виникнення держави та історичні особливості її подальшого розвитку. Суспільний лад Спарти: громадяни, переіеки, ілоти. Державний устрій: народні збори, царі, ефори, герусія, службові особи. Джерела права, характеристика його основних галузей та інститутів. Історичні особливості занепаду Спарти. Літ.: [1]; [2]; [6]; [7].	1
4	Держава і право Стародавнього Риму. Періодизація історії Римської держави. Зародження Римської державності. Суспільний устрій Риму у додержавний період (патриції, плебеї, клієнти, раби). Органи управління суспільством у додержавним період. Реформи Сервія Тулія (509 р. до н. е.). Утворення аристократичної республіки. Суспільний лад (громадяни, латини, переірини, раби). Державний устрій (народні збори, сенат, магістратура). Монархія. Принципат. Суспільний та державний лад. Особливості переходу від принципату до домінанту. Домінат. Суспільний та державний устрій. Реформи Діоклетіана. Поділ імперії на Західну і Східну. Реформи Константина. Падіння Західної Римської імперії. Джерела римського права в період республіки та імперії. Звичаєве право і закони. Закони XII таблиць. Едикти магістратів. Секатусконсульти. Діяльність юристів. Імператорські конституції. Право народів. Кодифікації права. Кодифікація Юстиніана. Основні галузі та інститути римського права Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [7].	1
5	Ранньофеодальна держава і право.. Джерела права. Салічна правда. Характеристика основних галузей та інститутів права. Відображення пережитків первіснообщинного ладу в Салічній Правді. Верденський договір 843 року. Розвиток феодальних відносин. Утвердження сеньйоральної монархії. Період феодальної роздробленості. Державний устрій в період сеньйоральної монархії. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].	1
6	Станово-представницька монархія в країнах Західної Європи. Утворення станово-представницької монархії. Суспільний лад. Державний устрій. Виникнення англійського парламенту, формування органів місцевого самоврядування. Судова система. Виникнення і особливості англійського абсолютизму. Державний устрій. Судова система. Хар. Літ.: [1]; [2]; [3]; [7].	1

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
7	Абсолютна монархія в країнах Західної Європи. Формування абсолютизму (XVI–XVIII ст.); ідейні засади (суверенітет, божественне право), меркантилізм і “фіскально-військова” держава; державний устрій і апарат (двір, міністерства, бюрократія, інтенданти), постійна армія й податкова система; двір і культурна легітимація (Версаль). Країнові кейси: Франція (Людовік XIV, Кольбер), Іспанія (Оліварес, Бурбонські реформи), Португалія (Помбал); англійський та нідерландський контрасти; взаємини з церквою; межі абсолютизму й передумови конституційних реформ і революцій. Літ.: [1]; [4]; [5]; [6]; [7].	1
8	Держава і право буржуазної Англії. Передумови, етапи та особливості англійської буржуазної революції. Зародження буржуазної державності. "Довгий" парламент. Літ.: [1]; [5]; [6]; [7].	1
9	Держава і право США (18-19 ст.) Розвиток держави і права в США. Виникнення монополій. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [7].	1
10	Держава і право Франції 18-19 ст.. Зміни в державному устрої та політичному режимі між двома світовими війнами. Вибірчі закони 1919 і 1927 років. Багатопартійна система. Організація профашистських сил. Народний фронт. Падіння Третьої республіки. Франція у другій світовій війні. Літ.: [1]; [2]; [4]; [5].	1
11	Держава і право Німеччини у 19 ст. Політичний розвиток Німеччини у першій половині 20 ст. Об'єднання Німеччини. Конституція Німецької імперії 1871р. Потсдамські угоди про Німеччину. Окупаційний Статут. Відновлення громадянських політичних прав і свобод. Утворення політичних партій. Розкол Німеччини. Проголошення ФРН. Державний лад та політичний режим ФРН. Надзвичайне законодавство 50-60 рр. Соціалістичні перетворення в країні, деформації економіки, суспільно-політичного ладу тощо. Конституція 1968 р. Соціалістичне законодавство. Демократична революція 1989-1990 рр. Приєднання НДР до ФРН, утворення єдиної німецької держави Літ.: [1]; [4]; [5]; [6]; [7].	2
12	Державно-правовий розвиток країн Західної Європи, США та Японії у першій половині 20 ст. Основні зміни державного устрою. Встановлення фашистської диктатури в Німеччині Конституція 1946 р. Державний устрій та політичний режим Четвертої республіки. Зміни до Конституції в період 1947-1954 рр. Конституція 1958 року. Державний устрій та політичний режим П'ятої республіки. Французький союз. Розвиток політичної системи в 60-90-ті роки. Державотворчі проблеми Франції на початку XXI століття. Основні джерела та риси права. Літ.: [1]; [2]; [4]; [5]; [6].	2
13	Державно-правовий розвиток держав Західної Європи та Японії після Другої світової війни. Державно-правовий розвиток Німеччини. Потсдамська конференція. Федеративна республіка Німеччина. Німецька демократична республіка. Конституційний розвиток Японії. Конституція Японії 1947 р. Особливості розвитку ліберальної правової системи Японії. Політика пацифізму Літ.: [1]; [2]; [5]; [6].	2
13	Державно-правовий розвиток держав Західної Європи та Японії після Другої світової війни. Державно-правовий розвиток Німеччини. Потсдамська конференція. Федеративна республіка Німеччина. Німецька демократична республіка. Конституційний розвиток Японії. Конституція Японії 1947 р. Особливості розвитку ліберальної правової системи Японії. Політика пацифізму Літ.: [1]; [2]; [5]; [6].	2

5.2 Зміст семінарських занять

№ з/п	Теми семінарських занять	Кількість годин
<i>Перший семестр</i>		
1	Предмет, методи, періодизація та джерела історії держави і права зарубіжних країн. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]; [6]; [7].	1
2	Рабовласницькі держави та право Стародавнього Сходу. Літ.: [1]; [3]; [4].	1
3	Держава право країн античної Греції: Афіни і та Спарта. Літ.: [1]; [2]; [6]; [7].	1
4	Держава і право Стародавнього Риму. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [7].	1
5	Ранньофеодальна держава і право. Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [5].	2
6	Станово-представницька монархія в країнах Західної Європи. Літ.: [1]; [2]; [3]; [7].	2
7	Абсолютна монархія в країнах Західної Європи. Літ.: [1]; [4]; [5]; [6]; [7].	2
8	Держава і право буржуазної Англії. Літ.: [1]; [5]; [6]; [7].	4
9	Держава і право США (18-19 ст.) Літ.: [1]; [2]; [3]; [4]; [7].	4
10	Держава і право Франції 18-19 ст. Літ.: [1]; [2]; [4]; [5].	4
11	Держава і право Німеччини у 19 ст. Політичний розвиток Німеччини у першій половині 20 ст. Об'єднання Німеччини. Конституція Німецької імперії 1871р. Літ.: [1]; [4]; [5]; [6]; [7].	4
11	Державно-правовий розвиток країн Західної Європи, США та Японії у першій половині 20 ст. Основні зміни державного устрою. Встановлення фашистської диктатури в Німеччині Літ.: [1]; [2]; [4]; [5]; [6].	4
12	Державно-правовий розвиток держав Західної Європи та Японії після Другої світової війни. Державно-правовий розвиток Німеччини. Постдамська конференція. Федеративна республіка Німеччина. Німецька демократична республіка. Конституційний розвиток Японії. Літ.: [1]; [2]; [5]; [6].	4
	Разом	34

5.3 Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до семінарських занять, виконанні індивідуальних завдань.

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т1, підготовка до семінарських занять за Т1.	2
2	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т2, підготовка до семінарських занять за Т2.	2
3	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т3, підготовка до семінарських занять за Т3.	2
4	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т4, підготовка до семінарських занять за Т4.	4
5	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т5, підготовка до семінарських занять за Т5.	6
6	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т6, підготовка до семінарських занять за Т6.	6
7	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т7, семінарських занять за Т7. Підготовка реферату.	6
8	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т8, семінарських занять за Т8	6
9	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т9. Підготовка до презентації та захисту реферату.	6
10	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т9. Підготовка до презентації та захисту реферату.	6
11	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т10. Підготовка до презентації та захисту реферату.	6
12	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т11. Підготовка до презентації та захисту реферату.	6
13	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т12. Підготовка до презентації та захисту реферату.	6
14	Опрацювання лекційного та інших матеріалів за Т9, семінарських занять за Т13. Підготовка до презентації та захисту реферату	6
	Разом	70

На самостійне опрацювання студентів виносяться питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій.

6 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Лекції проводяться переважно словесними методами (пояснення, розповідь); семінарські заняття з використанням інтерактивних методів (дискусії, дебати). Самостійна робота включає підготовку до семінарських занять та виконання індивідуальних завдань у формі підготовки реферату.

7 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування під час семінарських занять;
- оцінювання результатів роботи на семінарських заняттях (участі в обговоренні ситуацій, дискусіях);
- оцінювання результатів виконання індивідуального завдання.

Залік виставляється за рейтингом і не є окремим контрольним заходом. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до семінарських занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, брати участь у дискусіях обговоренні ситуацій).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене семінарське заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час семінарських занять й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. У якості ІДЗ здобувач може також підготувати тези доповіді на конференцію за однією з тем навчальної дисципліни при дотриманні узгоджених з викладачем термінів його виконання.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

9 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із

призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній системі «Електронний університет» і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС, яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів форми здобуття освіти у 1 семестрі

Аудиторна робота								Самостійна робота	Семестровий контроль	Разом
Перший семестр										Сума балів
Семінарські заняття								ІДЗ	Залік	
1	2	3	4	5	6	7	8	12-20		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)										
6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	6-10	12-20	За рейтингом	60-100
48-80								12-20	За рейтингом	

Примітка: ІДЗ – індивідуальне домашнє завдання; Т* – тема навчальної дисципліни;

** За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання на семінарських заняттях

Оцінка, яка виставляється за семінарське заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією й уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при участі в обговоренні ситуацій; результати самостійної роботи.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на семінарських заняття викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві–три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.

Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.
-------------------------------	---

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 12 балів, максимальний – 20 балів).

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведено у таблиці нижче.

Семестровий залік виставляється на останньому занятті за умови якщо загальна сума балів, яку накопичив здобувач з дисципліни (іншого освітнього компонента) за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення. Присутність здобувача у цьому випадку не є обов'язковою.

Таблиця - Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Предмет та метод ІДПЗК.
1. Періодизація та історіографія держави та права зарубіжних наук.
1. Теорії походження держави та права.
2. Держава та право Давнього Єгипту. Реформи Аменхотепа IV.
3. Шумерські міста-держави.
4. Месопотамія під владою Аккаду.
5. Вавилонська держава. Закони Хаммурапі.
6. Хетська держава.
7. Урарту та Ассирія.
8. Нововавилонське царство.
9. Перська держава.
10. Індська (Хараппська) цивілізація. Суспільний та політичний устрій у індоаріїв.
11. Система варн в Давній Індії.
12. Закони Ману. Брахманізм. Держава Нандів.
13. Династія Маур'їв.
14. Імперія Гуптів.
15. Найдревніші китайські держави : Шань-Інь, Західне та Східне Чжоу. Період Чжаньго.
16. Реформи Шань Яна у царстві Цін та їх значення.
17. Конфуціанство. Легістська модель держави.
18. Імперія Цін. Реформи Цін Шихуанди.
19. Імперія Хань у III ст. до р.х. – III ст. р.х.
20. Виникнення і розвиток давньогрецької державності.
21. Виникнення грецького полісу, його суть та різновиди.
22. Атенська держава. Реформи Тезея, Солон, Клісфена, Перикла.
23. Суспільний і державний лад Атен. Право та суд. Закони Драконта.
24. Давня Спарта : особливості устрою. Закони Лікурга.
25. Виникнення Давнього Риму, періодизація його історії.
26. Реформи Сервія Тулія.
27. Римська республіка та її занепад.
28. Реформи Гракхів.
29. Військові реформа Марія.
30. Диктатура Сулли і Юлія Цезаря.
31. Перехід до монархії. Принципат. Колонат. Домінат.
32. Реформи Диоклетіана та Костянтина.
33. Римське право.
34. Геополітичне середовище виникнення і розвиток ранніх державних утворень у Західній Європі.
35. Держава та право Франків : суспільний та державний лад. Реформи Карла Мартела.
36. Салічна правда. Судовий процес, ордалії.
37. Англосаксонські королівства як державні утворення, їх об'єднання в єдину державу.
38. Зміни в суспільному і державному устрої.
39. Варварські правди.
40. Утворення та розвиток держави і права у германців.
41. Візантія: особливості соціально-економічного та політичного розвитку.
42. Реформи Юстиніана у Візантії.

43. Основні джерела права у Візантії. Суд.
44. Перше та друге Болгарське царство. “Закон судний людям”.
45. Сербська держава та право. Законник С. Душана.
46. Держава та право західних слов'ян.
47. Зміни в суспільному устрої середньовічних країн та їх вплив на процес державотворення.
48. Реформи Людовіка IX у Франції. Генеральні штати. Центральне та місцеве управління.
49. Англійський парламент. Суд присяжних. Місцеве самоврядування.
50. Рейхстаг та ландтаги Німеччини.
51. Реконкіста. Іспанські кортеси.
52. Виникнення міст і міської автономії. Міські республіки.
53. Гільдії та цехи як форма суспільної організації.
54. Магдебурзьке право.
55. Держава та право феодального Китаю.
56. Державний лад Делійського Султанату і Монгольської Індії.
57. Станово-представницька структура Індії. Право.
58. Особливості розвитку феодальної держави в Японії. Режим сьогунату. Право.
59. Арабський Халіфат. Джерела та основні інститути мусульманського права.
60. Передумови абсолютизму.
61. Абсолютна монархія у Франції.
62. Особливості абсолютизму в Англії.
63. Німецький абсолютизм.
64. Абсолютна монархія в Іспанії.
65. “Освічений” абсолютизм (Прусія, Австрія, Іспанія).
66. Особливості права в абсолютних монархіях.
67. Конституція Німецької імперії 1871 р.
68. Англійська революція та її вплив на державний устрій та право.
69. Виникнення Сполучених Штатів Америки. “Декларація незалежності Сполучених Штатів”.
70. Перша конституція США. “Статті конфедерації” 1781 р. Конституція 1787 р.
71. Право та суд. “Біль про права”, закон про судоустрій США.
72. Революція у Франції і зміни в державному будівництві та праві.
73. Конституція Франції 1946. Четверта республіка
74. Паризька комуна
75. Від німецького союзу до німецької імперії. Гегемонія Прусії.
76. Особливості устрою Австро-Угорщини.
77. Встановлення фашистської диктатури в Німеччині
78. Державно-правовий розвиток ФРН та НДР
79. Рейнський союз
80. Державно-правовий розвиток Великобританії
81. Якобінська конституція
82. Кодекс Наполеона
83. Декларація Об'єднаних націй
84. Виникнення нових держав у Латинській Америці.
85. Виникнення нових держав у Європі.
86. Конституція 1947 року в Японії

87. Розвиток держави та права в Японії в XIX-поч. XX ст.
88. Формування англосаксонської та континентальної систем права
89. Теорія “третього Риму”.
90. Вплив II світової війни на державотворчий процес в країнах Західної Європи
91. Вплив II світової війни на державотворчий процес в країнах Північної Америки.
92. Крах колоніальної системи та створення нових держав.
93. Статут ООН
94. Загальна декларація прав людини 1948 р.

11 Навчально-методичне забезпечення

Освітній процес з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою, що розміщена в Модульному середовищі для навчання.
<https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=6036>

12 Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальновживаних програм і операційних систем.

13 Рекомендована література

Основна

1. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. Тернопіль, 2010.
2. Джуджа О. М., Калиновський В. С. і ін. Історія держави і права зарубіжних країн. Київ: Атіка, 2006.
3. Макаrchук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Вид. 8-ме, допов. Київ: Атіка ; Харків: Право, 2015.
4. Історія держави і права зарубіжних країн. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. Л. М. Маймескулова. Харків, 2011.
5. Історія держави і права зарубіжних країн. Навчальний підручник. За ред. Джужа О.М., Третьякова Т.А., Київ, 2012р.
6. Тищик Б. И. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – поч. XXI ст.). Навч. посібник. Львів: Світ, 2016.

14 Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.